

2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n149>
4. Освітня програма базової школи науково-педагогічного проекту «Інтелект України». Адаптаційний цикл (5–6-ті класи). URL: <https://drive.google.com/file/d/1-wcVQb5ByPUSM-OFbpLYOiq7Ffq1XK1i/view>

Ісаєва Тетяна

студентка групи УФа-41 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання Грицак Наталія.

ФОРМУВАННЯ УЧНЯ-ЧИТАЧА-ІНТЕРПРЕТАТОРА КРІЗЬ ПРИЗМУ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Григорій Савич Сковорода – український філософ, байкар, просвітитель, письменник, поет, педагог. Він став для нас «виховним та духовним ідеалом», або ж орієнтиром сьогодення. Свого часу Іван Федорович Драч виголосив істину, яка і зараз заставляє нас задуматись: «Якби ніхто нічого не знав про Г. Сковороду, якби час не пощадив для нас його рукописні твори..., якби народ не зберіг легенд про його дивовижне життя, якби зосталася одна-єдина його епітафія, то і вона блиснула би для людства спалахом дивовижної сили і осяяння: «Світ ловив мене, та не впіймав!».

Щоб побачити майбутнє нам потрібно пов'язати минуле із сьогоденням. Важливим завданням постає формування учня-читача-інтерпретатора, тобто особистості, яка має добре розвинуте критичне мислення і зможе аргументовано відстоювати свою думку та позицію. Добре відомо, що сучасний цифровий світ необмежений жодною цензурою. У ньому губиться як і молоде

покоління, так і покоління доросле. В результаті втрачаємо життєві пріоритети та людські цінності. І сучасне суспільство дає школі запит: формувати вільну особистість із розвиненим критичним мисленням, здатну протидіяти масовій маніпуляції [3]. Тому на наш погляд, учителям-філологам неодмінно потрібно брати до уваги той факт, що твори Г. Сковород і сучасну дитину розділяє час у 300 років. Проте дещо залишається подібним, навіть крізь призму часу. А саме завдання сучасника, які він ставить перед собою, починаючи з шкільного віку, направлені на досягнення матеріального збагачення у поєднанні з особистим розвитком, що дозволяв би жити у гармонії з навколишнім світом за будь-яким умов існування. З прочитаних творів Григорія Сковороди сучасний учень-читач повинен осягнути головний принцип буття – ідея «сродної праці», до якої письменник звертався впродовж всього життя. Григорій Савич був певен, що життя заради збагачення є негативним аспектом при будь-якій діяльності людини, адже жадібні люди не зможуть осягнути духовних благ:

Всякому місту – звичай і права,
Всяка тримає свій ум голова;
Всякому серцю — любов і тепло,
Всякеє горло свій смак віднайшло.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум [2].

На даному етапі учень-читач переростає в учня-читача-інтерпретатора. Тобто, учень нічого не повинен вірити в будь-що без доказів, піддає сумнівам, щоб потім якісно проаналізувати; уміє протистояти думкам суспільства і обстоює власну позицію; порівнює різні літературні та життєві факти або ж явища; проявляє творчий інтерес до прочитаного і критично обдумує проблемні питання до твору [3]. Літературні твори Г. Сковороди, як і будь-який інший витвір літератури чи мистецтва, спрямовані на якісне сприйняття. Сприйняття тексту реципієнтом являє собою потужний психологічний процес. У цьому контексті О. Ісаєва стверджує, що читання сьогодні має бути все більш

аналітичним та критичним. Якщо раніше ми говорили про формулу: «читаю = насолоджуюся», то тепер прагматичний аспект читання стає пріоритетним, відповідно змінюється і формула читання: «читаю = критично сприймаю світ – розмірковую – піддаю сумнівам – зіставляю – аналізую – даю оцінку = пізнаю (себе і світ)» [3].

Можемо стверджувати, що і сам Сковорода інтерпретував тогочасні суспільні явища у своїх творах крізь призму гуманності та пробудженості, адже його називають провідником суспільства. Отже, відродження української нації в новій добі справді починається від Григорія Сковороди. Учень-інтерпретатор може цілком відмінно довести нам цю думку, адже якщо вдумливо читати навіть сатиричні твори зі збірки «Байки Харківські», можна зробити висновки про суспільні вади, лінощі, кар'єризм, жадобу до наживи, жадібність. Читач-інтерпретатор розмірковує над алегоричними образами та причинами, що призвели суспільство до такого стану, зіставляє усі факти відомі і з інших джерел знань, аналізує ці дані, а в кінці дає оцінку сюжету, героям і робить висновок щодо твору. Спрямованість Г. Сковороди на досягнення внутрішньої волі, незалежної від будь-яких зовнішніх обставин, виводить його на арену визнання у своїх філософських та естетичних принципах усіх благ того, що йде від природи. І спираючись на ці принципи, намагаємось прищепити любов учням-читачам до усіх тих благ, націлити їх на роздуми про таємницю людського буття, програмування власної долі. Читання художніх творів здатне навчити школяра виокремлювати певні позиції з прочитаного тексту та формувати власні твердження, подавати аргументовану оцінку художньому твору.

«Подивись на цей світ. Поглянь на рід людський, адже він і є книга...» [1]. Слова Григорія Сковороди формують у читача спрямовану дію до аналітичного мислетворчого процесу, який так потрібний сучасному учневі-читачу. Оскільки філософія письменника не стосується якось конкретного періоду чи часу. Ми так часто звертаємось до афоризмів Г. Сковороди, що вони

стали невід’ємною частиною нас, і задумуємось над тим, чи дійсно це сказано 300 років тому було. Але нам так важливо почути в певний момент потрібні слова: «Не закривайте очі на проблеми, а намагайтесь вирішити їх. Якщо ви відчуваєте себе нещасним – змініть щось в собі або змініть себе, відкиньте страх, бо саме страх нового керує вами, і почніть все заново. Нехай не одразу, нехай не як сніг на голову, але щастя обов’язково постукає до вас. Прислухайтеся до себе, до свого серця» [1].

Список використаних джерел

1. Вступ до філософії. Великі філософи. Харків: СПДФЛ Чиженко С.Ю. ТОВ «Риф». 2005. 512с.
2. Всякому місту – звичай і права [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ukrlit.net/lib/skovoroda/gr233.html>
3. Ісаєва О. Формування учня-читача-інтерпретатора – соціальне замовлення, що стоїть перед сучасною українською школою. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.ozonlit.in.ua/formuvannya-uchnya-chytacha-interpretatora-sotsialnezamovlennya-scho-stojit-pered-suchasnoyu-ukrajinskoji-shkoloyu/>

Крет Юлія

студентка групи СОУМа-32 факультету філології і журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Науковий керівник – кандидат філологічних наук, викладач кафедри української мови та методики її навчання Гапон Леся.

УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕДІАОСВІТИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Сучасний світ потребує людей здатних добре орієнтуватися в інформаційному просторі, уміти знайти, опрацювати і правильно використати інформацію для досягнення життєвих цілей. Тож питання впровадження елементів медіаосвіти на уроках української мови є актуальним.